

**ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ
ПРИКОРДОННИКІВ ДО ПРОТИДІЇ НЕГАТИВНОМУ ІНФОРМАЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО
ВПЛИВУ НА ОСОБОВИЙ СКЛАД**

future teachers in professional development schools in the USA]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kyiv, 21 p. [in Ukrainian].

9. Nychkalo, N.H. (2018). *Vidkryta osvita: innovatsiini tekhnolohii ta menedzhment* [Open Education: Innovative Technologies and Management]. Kyiv, 440 p. [in Ukrainian].

10. Pro zatverdzhennia profesiinoho standartu "Vykhovatel zakladu doshkilnoi osvity" [On approval of the professional standard "Preschool education teacher"]. Available at: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennya-profesijnogo-standartuvihovatel-zakladu-doshkilnoi-osviti> [in Ukrainian].

11. Radchenko, M. (2017). Shliakhy formuvannia innovatsiinoi kompetentnosti studentiv [Ways of forming students' innovative competence]. *Proceedings of the National Aviation University Pedagogy Psychology*. No. 11. pp. 112–116. [in Ukrainian].

12. Smoliuk, S.V. (2022). Vykorystannia innovatsiinykh tekhnolohii navchannia v protsesi fakhovoi pidhotovky maibutnoho vykhovatelya zakladu doshkilnoi osvity [The use of innovative teaching technologies in the process of professional training of a future preschool teacher]. *Innovative Pedagogy*. Issue 48. Vol. 2. pp. 223–226. [in Ukrainian].

13. Fasolko, T., Chorna, H. & Frolenkova, N. (2022). Innovatsiini pidkhody u profesiinii pidhotovtsi maibutnikh vykhovateliv zakladiv doshkilnoi osvity [Innovative approaches in the professional training of future educators of preschool educational institutions]. *Prospects and innovations of science (Series "Psychology", Series "Pedagogy", Series "Medicine")*. No. 2(7). pp. 659–669. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 06.02.2025

УДК 355.231(477)

DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2025.324544>

Юрій Юрчак, старший викладач кафедри
загальновійськових дисциплін
Національної академії Державної прикордонної служби України
імені Богдана Хмельницького

**ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ
ПРИКОРДОННИКІВ ДО ПРОТИДІЇ НЕГАТИВНОМУ ІНФОРМАЦІЙНО-
ПСИХОЛОГІЧНОГО ВПЛИВУ НА ОСОБОВИЙ СКЛАД**

На основі аналізу подій, що відбуваються в Україні, під час яких Державна прикордонна служба України виконує завдання з відсічі та стримування збройної агресії Російської Федерації проти України, висловлено думку, що особовий склад зазнає інформаційно-психологічних впливів. Ці впливи формують певну інформаційно-психологічну обстановку у сфері безпеки державного кордону.

У статті розкриваються результати експериментального дослідження протидії негативному інформаційно-психологічному впливу на особовий склад. Спираючись на результати сучасних дослідників, автор у статті розкриває зміст констатувального, формульовального і контрольного етапів експерименту, аналізує результати дослідження підготовки майбутніх офіцерів прикордонників до протидії негативному інформаційно-психологічному впливу на особовий склад.

Ключові слова: підготовка майбутніх офіцерів-прикордонників; педагогічний експеримент; національна безпека; гібридна війна; протидія; негативний інформаційно-психологічний вплив.

Табл. 5. Літ. 22.

Yuriy Yurchak, Senior Lecturer of the Combined
Military Disciplines Department,
Bohdan Khmelnytskyi National Academy
of the State Border Guard Service of Ukraine

**EXPERIMENTAL STUDY OF TRAINING FUTURE BORDER GUARD OFFICERS TO
COMBAT NEGATIVE INFORMATIONAL AND PSYCHOLOGICAL INFLUENCE ON
PERSONNEL**

Based on the analysis of events taking place in Ukraine, during which the State Border Guard Service of Ukraine performs tasks to repel and deter the armed aggression of the Russian Federation against Ukraine, the opinion is expressed that personnel are exposed to informational and psychological influences. These influences form a certain informational and psychological situation in the sphere of state border security.

The article reveals the results of an experimental study of countering negative informational and psychological influence on personnel. Based on the results of modern researchers, the author in the article reveals the content of the ascertaining, formative and control stages of the experiment, analyzes the results of a study of the training of future border guard officers to counter negative informational and psychological influence on personnel.

ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ ПРИКОРДОННИКІВ ДО ПРОТИДІЇ НЕГАТИВНОМУ ІНФОРМАЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНОМУ ВПЛИВУ НА ОСОБОВИЙ СКЛАД

Analysis results, received at the end of the forming experiment, testify that about 90 % of future border guard officers EG there are completely prepared to implement countering negative informational and psychological impacts on personnel and only 10 % future border guard officers EG feel difficulty.

Based on the above data, it can be stated that there is a steady positive trend in the development of professional readiness of future border guard officers. To counter the negative informational and psychological impact on personnel in the experimental group, significant changes are observed in all components: personal-reflective, cognitive-intellectual and content-activity. The most important of them occur precisely in the content-activity component since it determines the development of planning, organizational and leadership skills. Future border guard officers of the control group also recorded improvements in certain indicators, however, these results can be explained by random factors, since the training was carried out using traditional methods. In general, the results of the experiment confirm the effectiveness of implementing justified changes.

Keywords: training of future border guard officers; pedagogical experiment; national security; hybrid war; counteraction; negative informational and psychological impact.

Постановка проблеми. У сучасних реаліях роль та значення інформаційного компонента в житті країни зростають надзвичайно швидко. Інформаційне середовище має здатність як пришвидшувати, так і уповільнювати розвиток усіх аспектів соціального життя [14], зокрема тих процесів, які безпосередньо стосуються забезпечення безпеки державного кордону.

З початком агресії з боку Росії однією з основних загроз для національної безпеки України стали інформаційні атаки, які набули особливої небезпеки в умовах бойових дій. Значні зміни у цьому контексті відбулися після початку російської агресії проти України у 2014 р. А з 24 лютого 2022 р. проблема інформаційної безпеки стала ще більш критичною для забезпечення захисту державного кордону та зміцнення обороноздатності країни загалом [17].

Державна прикордонна служба України несе відповідальність за забезпечення недоторканості державного кордону, а також за охорону суверенітету України на території її прилеглої зони та в межах виключної (морської) економічної зони. У контексті воєнного вторгнення актуалізується питання захисту кордону, яке здійснюється в умовах збройного конфлікту, що на початковому етапі набуло характеру гібридної війни, зокрема на сході та півдні України. Основні загрози національній безпеці, суверенітету та охороні державного кордону України зумовлені передовсім агресивними діями Російської Федерації, яка продовжує намагатися здійснити анексію українських територій [11].

У цьому контексті особливої важливості набуває пошук шляхів для ефективного виконання функцій Державної прикордонної служби України, виявлення і аналіз проблемних аспектів захисту національних інтересів на державному кордоні, а також розробка способів їх вирішення. Важливим є також впровадження новітніх наукових підходів і концепцій у сфері забезпечення прикордонної безпеки. Сучасна, технічно оснащена та дієва Державна прикордонна служба

України є ключовим елементом для забезпечення національних інтересів держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Виявлено брак систематизованих наукових досліджень, спрямованих на розробку теоретичних засад обґрунтування педагогічних умов підготовки майбутніх офіцерів для ефективної протидії негативному інформаційно-психологічному впливу агресора в контексті інформаційної війни. Проте в науковій літературі висвітлено основи військової педагогіки (Д. Іщенко [2]) та результати наукових розвідок стосовно професійної підготовки майбутніх офіцерів (В. Георгієв [1], Ю. Лісниченко [3], О. Торічний [8], М. Хрупало [9], І. Мельничук [5], О. Царенко [10], В. Ягупов [19] та ін.). Питання педагогічної праксеології також були предметом наукових досліджень [5].

Наведені вище науковці вивчали підготовку майбутніх офіцерів у мирному житті, але не враховували впливу соціуму на особистість під час бойових дій. Це дослідження проводиться з огляду на повномасштабну війну та радикальні зміни, які сталися після початку російської агресії проти України. Тому питання протидії негативному інформаційно-психологічному впливу набуло ще більшого значення для безпеки державного кордону і забезпечення обороноздатності держави загалом [22].

Мета статті. Експериментальне дослідження підготовки майбутніх офіцерів-прикордонників до протидії негативному інформаційно-психологічному впливу на особовий склад.

Виклад основного матеріалу. У процесі дослідницько-експериментальної діяльності було організовано та здійснено формувальний експеримент, який розпочався із вхідного діагностування, спрямованого на оцінку рівня розвитку професійної готовності майбутніх офіцерів-прикордонників до протидії негативному інформаційно-психологічному впливу на особовий склад. На цьому етапі формувального педагогічного експерименту було залучено 170 майбутніх офіцерів-прикордонників другого курсу факульту-

**ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ
ПРИКОРДОННИКІВ ДО ПРОТИДІЇ НЕГАТИВНОМУ ІНФОРМАЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНОМУ
ВПЛИВУ НА ОСОБОВИЙ СКЛАД**

тету безпеки державного кордону, які здобували освіту за освітньо-професійною програмою “Безпека державного кордону” за спеціальністю 252 “Безпека державного кордону” [12]. У навчальному плані згаданої спеціальності на другому курсі навчання передбачено вивчення таких предметів, як “Основи управління персоналом”, “Прикордонна служба” та “Інформаційно-аналітична діяльність прикордонних підрозділів”. Другий курс було обрано через те, що з цього моменту починається наступний етап підготовки майбутніх офіцерів-прикордонників – вони проходять навчання на кафедрі загальновійськових дисциплін, де їх готують до виконання управлінських функцій на посаді командира механізованого відділення. Саме з цього починається керівництво підрозділами найменшої ланки, відділенням, що відсутнє на першому курсі. З основної групи учасників формувального експерименту було сформовано дві групи: експериментальну, що складалася із 84 майбутніх офіцерів-прикордонників, та контрольну, до складу якої входили 86 майбутніх офіцерів-прикордонників [20].

Загальний рівень сформованості професійної готовності майбутніх офіцерів-прикордонників до протидії негативному інформаційно-психологічному впливу на особовий склад визначався на основі усереднених значень рівнів кожного окремого критерію [15].

Для досягнення цієї мети були використані тести, опитування, методика оцінювання незалежних експертів, а також візуальне спостереження за діяльністю майбутніх офіцерів-прикордонників під час заняття, зокрема під час рольових ігор, розв’язання кейс-ситуацій, проведення бесід у контексті обміну думками й аргументами.

Дослідження проводилися із певними часовими інтервалами, що дає підставу стверджувати про представницький характер отриманих результатів вибірки. Важливо зазначити, що діагностичні інструменти підбирались з урахуванням

кожного показника відповідно до визначених критеріїв [17].

Після завершення виконання заходів на етапі формування педагогічного експерименту було здійснено дослідницько-експериментальну роботу, основна мета якої полягала у визначенні рівня розвитку професійної готовності майбутніх офіцерів-прикордонників до протидії негативному інформаційно-психологічному впливу на особовий склад. Це досягалося шляхом встановлення кількісно-якісних зміст кожного з індикаторів критеріїв формування цієї готовності: мотиваційного, інформаційного та результативного, що має бути розкрито максимально детально [13].

Аналогічно до процедур, які були детально розкриті та обґрунтовані під час опису на початковій стадії реалізації формувального експерименту було здійснено його проведення контроль та опис відповідних заходів наприкінці цього етапу в експериментальній (ЕГ) та контрольній групах (КГ). Загальні підсумки були оформлені у таблиці після ретельного впорядкування та обробки числових даних, що дало змогу зробити висновок щодо ефективності впровадження педагогічних умов для формування професійної готовності майбутніх офіцерів-прикордонників до протидії негативному інформаційно-психологічному впливу на особовий склад. У таблиці 2 представлено зведені підсумкові результати рівня професійної готовності майбутніх офіцерів-прикордонників ЕГ та КГ за усіма критеріями наприкінці формувального експерименту [16].

Аналіз числових даних, наведених у таблиці 1, показує, що за усіма показниками кількість майбутніх офіцерів-прикордонників ЕГ, які мають високий рівень професійної готовності до протидії негативному інформаційно-психологічному впливу на особовий склад, є більшою, ніж у майбутніх офіцерів-прикордонників КГ. Статистична перевірка розбіжностей між результатами ЕГ і КГ проводилася за допомогою методів математичної статистики, зокрема критерію Колмогорова-Смирнова [21].

Таблиця 1

Узагальнені результати сформованості професійної готовності майбутніх офіцерів-прикордонників до протидії негативному інформаційно-психологічному впливу на особовий склад (наприкінці формувального експерименту)

Критерії сформованості професійної готовності	Рівень	ЕГ		КГ	
		Кількість	%	Кількість	%
Мотиваційний	Високий	25	29,76	10	11,63
	Середній	51	60,72	61	70,93
	Низький	8	9,52	15	17,44
Інформаційний	Високий	27	32,14	12	13,95
	Середній	51	60,72	62	72,09
	Низький	6	7,14	12	13,95

**ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ
ПРИКОРДОННИКІВ ДО ПРОТИДІЇ НЕГАТИВНОМУ ІНФОРМАЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНОМУ
ВПЛИВУ НА ОСОБОВИЙ СКЛАД**

Продовіження таблиці 1

Результативний	Високий	26	30,95	11	12,79
	Середній	51	60,72	62	72,09
	Низький	7	8,33	13	15,12
Усереднені значення	Високий	26	30,95	11	12,79
	Середній	51	60,72	62	71,71
	Низький	7	8,33	13	15,50

У таблицях 2, 3, 4 подано результати обчислень і розрахунків сформованості професійної готовності майбутніх офіцерів-прикордонників до про-

тидії негативному інформаційно-психологічному впливу на особовий склад за всіма критеріями наприкінці формувального експерименту.

Таблиця 2

Розрахунок для мотиваційного критерію сформованості професійної готовності майбутніх офіцерів-прикордонників наприкінці формувального експерименту

Рівні сформованості професійної готовності	Емпірична частота ЕГ	Емпірична частота КГ	Емпірична частість ЕГ f_1	Емпірична частість КГ f_2	Накопич. частота за модулем (df)	$\lambda_{екс}$
Високий	25	10	0,2976	0,1163	0,1813	1,1821
Середній	51	61	0,6071	0,7093	0,1022	
Низький	8	15	0,0952	0,1744	0,0792	
Сума	$n_1 = 84$	$n_2 = 86$				

Отже, $d_{max} = 0,1813$. У розрахунках емпіричного значення критерію λ використано формулу: $\lambda_{екс} = d_{max} \sqrt{\frac{(n_1 * n_2)}{n_1 + n_2}}$ (1) де n_1 та n_2 – кількість курсантів у ЕГ та КГ відповідно. У нашому випадку $\lambda_{екс} = 1,1821$.

Табличні величини критичних значень, при вибірці більшій за 100, обчислюються за формулою: $\lambda = 1,36 \sqrt{\frac{(n_1 + n_2)}{n_1 * n_2}}$ = 0,2087 (2).

Отже, $\lambda_{екс} > \lambda$ (1,1821 > 0,2087) групи за розглядуваною ознакою відрізняються істотно.

Таблиця 3

Розрахунок інформаційного критерію сформованості професійної готовності майбутніх офіцерів-прикордонників наприкінці формувального експерименту

Рівні сформованості професійної готовності	Емпірична частота ЕГ	Емпірична частота КГ	Емпірична частість ЕГ f_1	Емпірична частість КГ f_2	Накопич. частота за модулем (df)	$\lambda_{екс}$
Високий	27	12	0,3214	0,1395	0,1819	1,1857
Середній	51	62	0,6071	0,7209	0,1138	
Низький	6	12	0,0714	0,1395	0,0681	
Сума	$n_1 = 84$	$n_2 = 86$				

Для інформаційного критерію $d_{max} = 0,1819$. У розрахунках емпіричного значення критерію λ за формулою (1) $\lambda_{екс} = 1,1857$.

Отже, $\lambda_{екс} > \lambda$ (1,1857 > 0,2087) групи за розглядуваною ознакою відрізняються істотно.

**ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ
ПРИКОРДОННИКІВ ДО ПРОТИДІЇ НЕГАТИВНОМУ ІНФОРМАЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНОМУ
ВПЛИВУ НА ОСОБОВИЙ СКЛАД**

Таблиця 4

Розрахунок для результативного критерію сформованості професійної готовності майбутніх офіцерів-прикордонників наприкінці формувального експерименту

Рівні сформованості професійної готовності	Емпірична частота ЕГ	Емпірична частота КГ	Емпірична частість ЕГ f_1	Емпірична частість КГ f_2	Накопич. частота за модулем (d _i)	$\lambda_{\text{екс}}$
Високий	26	11	0,3095	0,1279	0,1816	1,1839
Середній	51	62	0,6071	0,7209	0,1138	
Низький	7	13	0,0833	0,1512	0,0678	
Сума	n ₁ = 84	n ₂ = 86				

Для інформаційного критерію $d_{\text{max}} = 0,1816$. У розрахунках емпіричного значення критерію λ за формулою (1) $\lambda_{\text{екс}} = 1,1839$.

Отже, $\lambda_{\text{екс}} > \lambda$ ($1,1839 > 0,2087$) групи за розглядуваною ознакою відрізняються істотно.

Згідно з нормами, що регулюють процес прийняття рішень для критерію Колмогорова-Смірнова, можна стверджувати, що різниці у розподілі рівнів

сформованості професійної готовності майбутніх офіцерів-прикордонників КГ та ЕГ за результативним критерієм є статистично значущими.

У таблиці 5 подано розрахунок для професійної готовності майбутніх офіцерів-прикордонників до протидії негативному інформаційно-психологічному впливу на особовий склад наприкінці формувального етапу педагогічного експерименту.

Таблиця 5

Розрахунок для професійної готовності майбутніх офіцерів-прикордонників до протидії негативному інформаційно-психологічному впливу на особовий склад наприкінці формувального експерименту

Рівні сформованості професійної готовності	Емпірична частота ЕГ	Емпірична частота КГ	Емпірична частість ЕГ f_1	Емпірична частість КГ f_2	Накопич. частота за модулем (d _i)	$\lambda_{\text{екс}}$
Високий	26	10	0,3095	0,1163	0,1932	1,2597
Середній	51	61	0,6071	0,7093	0,1022	
Низький	8	15	0,0952	0,1744	0,0792	
Сума	n ₁ = 84	n ₂ = 86				

Оскільки $\lambda_{\text{екс}} > \lambda$ ($1,2597 > 0,2087$) то групи за розглядуваною ознакою відрізняються істотно.

На основі правил прийняття рішення для критерію Колмогорова-Смірнова визначаємо, що відмінності у розподілах майбутніх офіцерів-прикордонників КГ та ЕГ відповідно за рівнями сформованості професійної готовності за всіма критеріями є статистично достовірними.

Результати, отримані наприкінці етапу формувального педагогічного експерименту, свідчать, що позитивні зміни та динаміка в експериментальній групі є результатом впровадження в професійну підготовку майбутніх офіцерів-прикордонників спеціально визначених та обґрунтованих педагогічних умов, спрямованих на формування їхньої професійної готовності до протидії негативному інформаційно-психологічному впливу на особовий склад [18]. У таблицях надано зіставлення резуль-

татів рівня сформованості професійної готовності майбутніх офіцерів-прикордонників до протидії негативному інформаційно-психологічному впливу на особовий склад в ЕГ та КГ, як на початковому етапі, так і після його завершення у рамках формувального етапу педагогічного експерименту [22].

Висновки. Аналіз результатів, отриманих наприкінці формувального експерименту, свідчить, що приблизно 92 % майбутніх офіцерів-прикордонників ЕГ є цілковито підготовленими до реалізації протидії негативному інформаційно-психологічному впливу на особовий склад і лише до 8 % майбутніх офіцерів-прикордонників ЕГ відчувають труднощі.

На підставі наведених вище даних можна стверджувати, що спостерігається стійка позитивна тенденція у розвитку професійної готовності майбутніх офіцерів-прикордонників до протидії нега-

**ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ
ПРИКОРДОННИКІВ ДО ПРОТИДІЇ НЕГАТИВНОМУ ІНФОРМАЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНОМУ
ВПЛИВУ НА ОСОБОВИЙ СКЛАД**

тивному інформаційно-психологічного впливу на особовий склад у експериментальній групі за всіма складовими: особистісно-рефлексивною, когнітивно-інтелектуальною та змістово-діяльнісною спостерігаються значні зміни. Найважливіші з них відбуваються саме у змістово-діялісному компоненті, оскільки він визначає розвиток навичок планування, організації та лідерських якостей. У майбутніх офіцерів-прикордонників контрольної групи також зафіксовано поліпшення за окремими показниками, однак ці результати можна пояснити випадковими факторами, оскільки навчання проводилося за традиційною методикою. Загалом, результати експерименту підтверджують ефективність впровадження обґрунтованих змін.

Перспективами подальшого є дослідження передового педагогічного досвіду та накопичення власного щодо педагогічних умов протидії негативному інформаційному впливу на військово-полоненого з боку ворога, а також дослідження шляхів протидії негативному інформаційному впливу на особовий склад у полоні противника.

ЛІТЕРАТУРА

1. Георгієв В.М. Формування професійної компетентності майбутніх офіцерів високомобільних десантних військ у процесі фахової підготовки : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Хмельницький, 2015. 244 с.
2. Іщенко Д.В., Філіппов А.Ф. Основи військової педагогіки. Хмельницький : вид-во Національної академії ПВУ, 2002. 106 с.
3. Лісниченко Ю.М. Підготовка майбутніх офіцерів до професійної діяльності в процесі вивчення фахових дисциплін : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Хмельницький, 2015. 319 с.
4. Маркітантов В., Рибшун О., Столяр Ю. Російська гібридна війна: від доктрини до тактики : навч. посіб. Кам'янець-Подільський : Друкарня "Руга", 2018. 234 с.
5. Мельничук І.М., Романишина Л.М. Роль універсальних компетенцій у підготовці майбутніх офіцерів-прикордонників до використання засобів інформаційних технологій. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. Електронне наукове фахове видання*. 2012. № 4. URL: http://www.nbu.gov.ua/e-journals/Vnadps/2012_4/zmist.html
6. Пехота О.М. та ін. Підготовка майбутнього вчителя до впровадження педагогічних технологій : навч. посібник. Київ : А.С.К., 2003. 240 с.
7. Про Доктрину інформаційної безпеки України : Указ Президента України від 25.02.2017 р. № 47. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/514/2009#Text> (дата звернення: 20.12.2024).
8. Торічний О.В. Теорія і практика формування військово-спеціальної компетентності майбутніх офіцерів-прикордонників у процесі навчання : монографія. Хмельницький : вид-во Нац. академії Держ. прикордон. служби України ім. Б. Хмельницького, 2012. 536 с.
9. Хрупало М.М. Формування професійної компетентності майбутніх офіцерів тилу засобами проектної діяльності : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Хмельницький, 2016. 332 с.

10. Царенко О.В. Педагогічні умови застосування навчально-ігрового проектування у гуманітарній підготовці майбутніх офіцерів-прикордонників : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Хмельницький, 2010. 168 с.

11. Шевченко В.В. Психологічні особливості військово-патріотичного виховання учнів старшого підліткового та юнацького віку : дис. ... канд. психол. наук : 19.00.07. Київ, 1999. 187 с.

12. Юрчак Ю.М. Шляхи формування готовності майбутніх офіцерів-прикордонників до протидії негативному інформаційно-психологічному впливу у полоні противника : збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія : педагогічні науки. Хмельницький : Видавництво НАДПСУ. 2024. № 2 (37). 37 с.

13. Юрчак Ю.М. Протидія негативному інформаційному впливу на особовий склад у полоні противника: науково-прагматичні аспекти. *Честь і закон*. 2023. № 2 (85). С. 120–125.

14. Юрчак Ю.М. Науково-прагматичні аспекти гібридної війни Російської Федерації проти України. *Честь і закон*. 2023. Т.3, № 86. С. 80–89. DOI: <https://doi.org/10.33405/2078-7480/2023/3/86/287110>

15. Юрчак Ю., Романишина Л. Актуалізація проблеми формування готовності майбутніх офіцерів-прикордонників до протидії негативному інформаційно-психологічному впливу в контексті інформаційної війни. *Науковий фаховий журнал СДПУ. Серія педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2023. № 5–6(129–130). С. 261–270. DOI: [10.24139/2312-5993/2023.05-06/261-270](https://doi.org/10.24139/2312-5993/2023.05-06/261-270). URL: <https://pedscience.sspu.edu.ua> (дата звернення: 24.12.2024).

16. Юрчак Ю., Журавель В., Бурбела С. Деякі педагогічні питання протидії негативному інформаційному впливу на особовий склад органу охорони державного кордону в умовах війни. *Молодь і ринок*. 2024. № 1 (221). С. 73–77. DOI: [10.24919/2308-4634/2024.298619](https://doi.org/10.24919/2308-4634/2024.298619)

17. Юрчак Ю., Журавель В., Нероба В. Специфіка інформаційно-психологічної пропаганди що використовувалася нацистською Німеччиною та комуністичним СРСР серед військ та населення противника протягом Другої світової війни. *Молодь і ринок*. 2024. № 2 (222). С. 66–73. DOI: [10.24919/2308-4634/2024.300089](https://doi.org/10.24919/2308-4634/2024.300089)

18. Юрчак Ю. Підготовка майбутніх офіцерів до протидії до протидії негативному інформаційно-психологічному впливу в умовах інформаційної війни. *Науковий фаховий журнал СДПУ. Серія педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2024. № 1–2 (135–136). С. 261–270. DOI: [10.24139/2312-5993/2024.01-02/064-081](https://doi.org/10.24139/2312-5993/2024.01-02/064-081). URL: <https://pedscience.sspu.edu.ua> (дата звернення: 02.01.2025).

19. Ягупов В.В. Загальнодидактичні основи навчання військовослужбовців строкової служби Збройних Сил України : дис. ... докт. пед. наук : 13.00.04. Київ, 2002. 432 с.

20. Yurchak Yu., Zhuravel V., Burbela S. Relevance of countering the negative information and psychological impact on the personnel of a state border guard agency in wartime. *Honor and Law*. 2024. Issue 1. No. 88. pp. 32–36. DOI: <https://doi.org/10.33405/2078-7480/2023/3/86/287110>

21. Юрчак Ю., Білорус А., Мішенюк Р. Специфіка інформаційно-психологічної протидії у стародавньому світі та до початку нового часу. *Молодь і ринок*. 2024. № 7–8 (227–228). С. 127–137. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2024.308802>.

**ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ
ПРИКОРДОННИКІВ ДО ПРОТИДІЇ НЕГАТИВНОМУ ІНФОРМАЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО
ВПЛИВУ НА ОСОБОВИЙ СКЛАД**

22. Yurchak Y. Specificity of informational and psychological countermeasure of propaganda for personal membership during the first world war. *Pedagogy and Education Management Review*. 2024. No. 3 (17). pp. 28–34. DOI: <https://doi.org/10.36690/2733-2039-2024-3-28-34>

REFERENCES

1. Heorhiiev, V.M. (2015). Formuvannya profesiinoi kompetentnosti maibutnikh ofitseriv vysokomobilnykh desantnykh viisk u protsesi fakhovoi pidhotovky [Formation of Professional Competence of Future Officers of Highly Mobile Landing Forces in the Process of Professional Training]. *Candidate's thesis*. Khmelnytskyi, 244 p. [in Ukrainian].

2. Ishchenko, D.V. & Filippov, A.F. (2002). Osnovy viiskovoi pedahohiky [Fundamentals of military pedagogy]. Khmelnytskyi, 106 p. [in Ukrainian].

3. Lisnichenko, Yu.M. (2015). Pidhotovka maibutnikh ofitseriv do profesiinoi diialnosti v protsesi vyvchennia fakhovykh dystsyplin [Preparation of Future Officers for Professional Activity in the Process of Studying Professional Disciplines]. *Candidate's thesis*. Khmelnytskyi, 319 p. [in Ukrainian].

4. Markitantov, V., Rybshchun, O. & Stoliar, Yu. (2018). Rosiiska hibrydna viina: vid doktryny do taktyky : navch. posib. [russian Hybrid War: From Doctrine to Tactics: Teaching Aid]. Kamianets-Podilskyi, 234 p. [in Ukrainian].

5. Melnychuk, I.M. & Romanyshyna, L.M. (2012). Rol universalnykh kompetentsii u pidhotovtsi maibutnikh ofitseriv-trykordonnnykiv do vykorystannia zasobiv informatsiinykh tekhnolohii [The Role of Universal Competencies in the Preparation of Future Border Guard Officers for the Use of Information Technology]. *Bulletin of the National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine*. Electronic Scientific Professional Publication. No. 4. Available at: http://www.nbu.gov.ua/e-journals/Vnadps/2012_4/zmist.html [in Ukrainian].

6. Piekhota, O.M. et al. (2003). Pidhotovka maibutnoho vchytelia do vprovadzhenia pedahohichnykh tekhnolohii: navch. posibnyk [Preparing a future teacher for the implementation of pedagogical technologies: a manual]. Kyiv, 240 p. [in Ukrainian].

7. Pro Doktrynu informatsiinoi bezpeky Ukrainy : Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 25.02.2017 r. № 47 [On the Doctrine of Information Security of Ukraine: Decree of the President of Ukraine dated 02/25/2017 No. 47]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/514/2009#Text> (Accessed 20 Nov. 2024). [in Ukrainian].

8. Torichnyi, O.V. (2012). Teoriia i praktyka formuvannya viiskovo-spetsialnoi kompetentnosti maibutnikh ofitseriv-trykordonnnykiv u protsesi navchannia : monohrafiia [Theory and practice of forming military-special competence of future border guard officers in the training process: monograph]. Khmelnytskyi, 536 p. [in Ukrainian].

9. Khrypalo, M.M. (2016). Formuvannya profesiinoi kompetentnosti maibutnikh ofitseriv tylu zasobamy proektnoi diialnosti [Formation of professional competence of future rear officers by means of project activities]. Khmelnytskyi, 332 p. [in Ukrainian].

10. Tsarenko, O.V. (2010). Pedahohichni umovy zastovuvannya navchalno-ihrovoho proektuvannya u humanitarnii pidhotovtsi maibutnikh ofitseriv-trykordonnnykiv [Pedagogical conditions for the use of educational and game design in the humanitarian training of future border guard

officers]. *Candidate's thesis*. Khmelnytskyi, 168 p. [in Ukrainian].

11. Shevchenko, V.V. (1999). Psykholohichni osoblyvosti viiskovo-patriotychnoho vykhovannia uchniv starshoho pidlitkovoho ta yunatskoho viku [Psychological features of military-patriotic education of students of senior adolescence and youth]. *Candidate's thesis*. Kyiv, 187 p. [in Ukrainian].

12. Yurchak, Yu.M. (2024). Shliakhy formuvannya hotovnosti maibutnikh ofitseriv-trykordonnnykiv do protydii nehatyvnomu informatsiino-psykholohichnomu vplyvu u poloni protyvnyka [Ways of forming the readiness of future border guard officers to counteract negative informational and psychological influence in enemy captivity]. *Collection of scientific works of the National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine. Series: pedagogical sciences*. Khmelnytskyi, No. 2 (37). 372 p. [in Ukrainian].

13. Yurchak, Yu.M. (2023). Protydii nehatyvnomu informatsiinomomu vplyvu na osobovyi sklad u poloni protyvnyka: naukovo-prahmatychni aspekty [Counteraction to negative informational influence on personnel in enemy captivity: scientific and pragmatic aspects]. *Honor and Law*. No. 2(85). pp. 120–125. [in Ukrainian].

14. Yurchak, Yu.M. (2023). Naukovo-prahmatychni aspekty hibrydnoi viiny Rosiiskoi Federatsii proty Ukrainy [Scientific and pragmatic aspects of the hybrid war of the Russian Federation against Ukraine]. *Honor and Law*. Vol. 3, No. 86. pp. 80–89. DOI: <https://doi.org/10.33405/2078-7480/2023/3/86/287110> [in Ukrainian].

15. Yurchak, Yu. & Romanyshyna, L. (2023). Aktualizatsiia problemy formuvannya hotovnosti maibutnikh ofitseriv-trykordonnnykiv do protydii nehatyvnomu informatsiino-psykholohichnomu vplyvu v konteksti informatsiinoi viiny [Updating the problem of forming the readiness of future border guard officers to counter negative informational and psychological influence in the context of information warfare]. *Scientific professional journal of the SSPU. Series pedagogical sciences: theory, history, innovative technologies*. No. 5–6 (129–130). pp. 261–270. DOI: 10.24139/2312-5993/2023.05-06/261-270. URL: <https://pedscience.sspu.edu.ua> (Accessed 24 Dec. 2024). [in Ukrainian].

16. Yurchak, Yu., Zhuravel, V. & Burbela, S. (2024). Deiaki pedahohichni pytannia protydii nehatyvnomu informatsiinomomu vplyvu na osobovyi sklad orhanu okhorony derzhavnogo kordonu v umovakh viiny [Some pedagogical issues of countering the negative information influence on the personnel of security authority of state border in conditions of war]. *Youth & market*. No. 1(221). pp. 73–77. DOI: 10.24919/2308-4634/2024.298619 [in Ukrainian].

17. Yurchak, Yu., Zhuravel, V. & Neroba, V. (2024). Spetsyfika informatsiino-psykholohichnoi propahandy shcho vykorystovувалasia natsyystskoiu Nimechchynoiu ta komunistychnym SRSR sered viisk ta naselennia protyvnyka protiahom Druhoi svitovoi viiny [Specificity of informational and psychological propaganda used by Nazi Germany and the communist USSR among the troops and population of the enemy throughout of the Second World War]. *Youth & market*. No. 2(222). pp. 66–73. DOI: 10.24919/2308-4634/2024.300089 [in Ukrainian].

18. Yurchak, Yu. (2024). Pidhotovka maibutnikh ofitseriv do protydii do protydii nehatyvnomu informatsiino-psykholohichnomu vplyvu v umovakh informatsiinoi viiny [Preparation of future officers to counter negative informational and psychological influence in the context of

УДОСКОНАЛЕННЯ КОМУНІКАТИВНО-МОВЛЕННЄВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ З ВИКОРИСТАННЯМ МЕТОДУ КАЛЛАНА

information warfare]. *Scientific professional journal of the SSPU. Series pedagogical sciences: theory, history, innovative technologies*. No. 1–2 (135–136). pp. 261–270. DOI: 10.24139/2312-5993/2024.01-02/064-081. Available at: <https://pedscience.sspu.edu.ua> (Accessed 02 Jan. 2025). [in Ukrainian].

19. Yahupov, V.V. (2002). *Zahalnodydaktychni osnovy navchannia viiskovosluzhbovtiv strokovoi sluzhby Zbroinykh Syl Ukrainy* [General didactic foundations of training of conscripts of the Armed Forces of Ukraine]. *Doctor's thesis*. Kyiv, 432 p. [in Ukrainian].

20. Yurchak, Yu., Zhuravel, V. & Burbela, S. (2024). Relevance of countering the negative information and psychological impact on the personnel of a state border guard agency in wartime. *Honor and Law*. Issue 1, No. 88. pp. 32–

36. DOI: <https://doi.org/10.33405/2078-7480/2023/3/86/287110> [in English].

21. Yurchak, Yu., Bilorus, A., Misheniuk, R. (2024). Spetsyfika informatsiino-psykholohichnoi protydii u starodavnomu sviti ta do pochatku novoho chasu [Specificity of informational and psychological counteraction in the ancient world and before the beginning of the New time]. *Youth & market*. No. 7–8 (227–228). pp. 127–137. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2024.308802>. [in Ukrainian].

22. Yurchak, Y. (2024). Specificity of informational and psychological countermeasure of propaganda for personal membership during the first world war. *Pedagogy and Education Management Review*, No. 3(17), pp. 28–34. DOI: <https://doi.org/10.36690/2733-2039-2024-3-28-34> [in English].

Стаття надійшла до редакції 10.02.2025

УДК 371.2: 378

DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2025.321975>

**Алла Моренцова, викладач кафедри англійської мови
технічного спрямування №1 факультету лінгвістики
Національного технічного університету України
“Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського”**

УДОСКОНАЛЕННЯ КОМУНІКАТИВНО-МОВЛЕННЄВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ З ВИКОРИСТАННЯМ МЕТОДУ КАЛЛАНА

У статті розглядаються методики опанування англійської мови, що застосовуються при вивченні іноземних мов у закладах вищої освіти. Констатується необхідність забезпечення розвитку у студентів навичок аудіювання та говоріння для англійської мови за професійним спрямуванням. Вказується на можливість застосування адаптованого до умов викладання методу Каллана при виникненні у студентів труднощів із говорінням та сприйняттям на слух англійської мови. Наводяться обґрунтування використання зазначеного методу як додаткового матеріалу або як адаптивної стратегії викладання.

Ключові слова: вивчення англійської мови; метод Каллана; методичне забезпечення; практична ситуація; працевлаштування.

Літ. 8.

**Alla Morentsova, Lecturer
of the Technical English Department No.1, Linguistics Faculty,
National Technical University of Ukraine
“Kyiv Ihor Sikorskiy Polytechnic Institute”**

IMPROVING COMMUNICATIVE AND SPEECH COMPETENCIES USING THE CALLAN METHOD

The article discusses methods of teaching English in higher technical education institutions for foreign language studies. It emphasizes the need to develop students' listening and speaking skills in a professional field. The Callan Method adapted to specific learning conditions, is recommended when students have difficulties in speaking and understanding spoken English. Justifications are provided for using this method as supplementary material or an adaptive teaching strategy. The article states that current legislation in Ukraine requires proficiency in English for certain positions, which serves as additional motivation for students to learn the language. The increasing use of English in public spheres highlights the need for an optimally organized learning process that aligns with modern requirements and real teaching conditions. The author examines various foreign language teaching methods, with a particular focus on the Callan Method. To date, this method has not been widely implemented in higher education institutions. Classroom instruction using the Callan Method is time-consuming and offers a limited vocabulary. However, it can be effective for students who experience psychological barriers to using a foreign language. Also, lessons using this method enrich the vocabulary with phrases and set expressions. The author suggests using this method to practice spoken English when preparing students of higher technical educational institutions. It is suggested to use the Callan method when preparing individual topics that require active listening and speaking in English. For such topics, a sufficient number of typical syntactic structures, including interrogative sentences and corresponding responses, can be developed.